

TEMEL TASARIM EĞİTİMİNDE BİLGİSAYAR TEKNOLOJİSİNİN GEREKLİLİĞİ VE GELECEĞİ

Necessity and Future of Computer Technology in Basic Design Education

Abdullah AYAYDIN¹

Özet

Bilgisayar teknolojisinde yaşanan baş döndürücü gelişmeler, beraberinde görselliği ve dolayısı ile görsel sanatları da insanoğlunun günlük hayatında zorunlu hale getirmektedir. Çağımızın sanatında dünyanın birçok yerinde özellikle gelişmiş ülkelerde sanat kavramı kabuk değiştirmektedir. Bilgisayara ve teknolojiye bağlı yeni sanat dalları ve sanatsal çalışmalar doğmaktadır. Gelecek kuşaklara sanatın gerekliliğini ve anlamını açıklayacak olan kişiler hiç kuşkusuz geleceğin görsel sanatlar eğitimcileri olacak olan şimdinin resim-ış öğretmenliği öğrencileridir. Geleceğin görsel sanatlar eğitimcisi olarak yetiştirilen öğrenciler geleceğin teknolojisine de hazır olarak yetiştirilmelidir. Sanatla ilgili eğitim veren tüm kurumlarda en önemli derslerden biri temel tasarım eğitimidir. Çünkü temel tasarım eğitimi dersi içinde görsel sanatların alfabesi olan sanatın elemanları ve ilkeleri öğrenciye kazandırılmaya çalışılır. Bu çalışmanın amacı; bilgisayar teknolojisine bağlı olarak sanat dünyasında yaşanan gelişmelerin güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde yer alan temel tasarım derslerinin içeriklerine yansıtılmasının gerekliliğini ortaya koymak, bu konuda öneriler sunmak ve dijital sanat kavramını örneklerle açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Bilgisayar, Teknoloji, Temel Tasarım.

Abstract

The vertiginous improvements occurring in the computer technology, have been made necessary the visual things and thereby the visual arts in the mankind daily life. In our era art and in very many places of the world especially in improved countries, the art concept has been changed its crust. Completely new art branches and artistic works depend on computer and technology has been born. The people that will explain the meaning and necessity of the art to the next generations undoubtedly are the future's visual art educators who are already the art teaching students. The students bringing up as the future's visual art educators must be brought up ready also for the future's technology. The Basic- design education is one of the most important lessons in the whole institutions that are giving education related to the art. Because the basic-design lesson tries to gain students the art's principal and elements that are the alphabet of the visual arts. The aims of this study are to expose the necessity of reflections of the improvements occurring in the art world related the computer technology to the basic-design lessons content took place in the fine arts education departments, to propose suggestions in this issue and explain the digital art concept with examples.

Key Words: Art, Computer, Technology, Basic Design.

¹ Yrd.Doç.Dr.; Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, Söğütlü-Trabzon, e-mail: abduallahayaydin@hotmail.com

GİRİŞ

Bireylerin eksiksiz bir eğitim sürecinden geçmesinde görsel sanatlar eğitimi önemli bir yer tutar. Görsel sanatlar eğitiminin çağdaş düşünceye sahip ve güncel gelişmelere hâkim bireylerin yetiştirilmesindeki gerekliliği her geçen gün biraz daha iyi anlaşılmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte sanat kavramı insanın günlük hayatında daha çok yer almaktadır. Özellikle bilgisayar teknolojisinde yaşanan baş döndürücü gelişmeler, beraberinde görselliği de getirmektedir. Dolayısı ile bu gelişmeler ve değişim, görsel sanatları da insanın günlük hayatına sokmaktadır.

Görsel sanatlar eğitimi genel eğitim sürecinin gerekli bir parçasıdır. Sanat eğitimi sadece sanatçı yetiştirmek için değildir. Bundan daha önemlisi tüm insanları sanat yoluyla eğitmeyi amaçlar. Basit bir söylemle sanat insan olmanın gereğidir. İnsanlar birbirleriyle iletişim içinde olmak zorundadır ve görsel sanatlar da onlar için bir iletişim biçimidir. Bu iletişim dili aynı zamanda medeniyetin süregelen iletişim dilidir. Çünkü bu dil ile korkularımızı, endişelerimizi, merakımızı, ümitlerimizi ya da keşiflerimizi daha etkileyici olarak dile getirebiliriz. Başka bir deyişle, hayatımızda yer alan evrensel bir dildir sanat (Fowler, 2010). Bu dilin öğrenilmesinde ise temel ders, adından da anlaşıldığı gibi temel sanat eğitimidir.

Görsel sanatlar eğitimin genel amacı her bireye görsel okuryazarlığı kazandırmaktır. Görsel okuryazarlığın alfabesi görsel tasarım eleman ve ilkelerinden oluşmaktadır. Amerikalı ünlü görsel sanatlar eğitimcilerinden Arthur Wesley Dow, sanat eğitimi ve sanat öğretimi yöntemlerinden etkilendiği Tokyo Güzel Sanatlar Akademisindeki programlara dayanarak Sanatsal Düzenleme Öğeleri ve İlkelerini içeren “Kompozisyon” adlı kitabını 1899 yılında yayınlamıştır. Daha sonra bu öğe ve ilkeler sanat eğitiminde yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Sanatsal düzenleme öğeleri; çizgi, şekil, renk, doku, mekân, değer, ton ve biçim olarak; sanatsal düzenleme ilkeleri ise, bütünlük, ritim, oran-orantı, denge, hareket, zıtlık, örüntü ve vurgu olarak sıralanabilir (Özsoy, 2006:10).

Amaç

Bu çalışmanın amacı; bilgisayar teknolojisine bağlı olarak sanat dünyasında yaşanan gelişmelerin güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde yer alan temel tasarım derslerinin içeriklerine yansıtılmasının gerekliliğini ortaya koymak ve bu konuda öneriler sunmaktır.

Temel Tasarım Eğitimi

Temel tasarım dersi Resim-iş öğretmenliği anabilim dallarında birinci sınıf öğrencilerinin güz ve bahar dönemlerinde *Temel Tasarım I* ve *Temel Tasarım II* adıyla geçen zorunlu ve dört saat uygulama dört saat teorik olmak üzere sekiz saat oluşan bir derstir (4-4-6). Temel Tasarım I dersinin içeriği (YÖK, 2010); *sanat eserini düzenleyen elemanlar (çizgi, doku, form, şekil, mekan) ve ilkeler (ritim, hareket, denge, vurgu, kontrast, birlik, bütünlük, çeşitlilik), iki boyutlu uygulama çalışmaları, iki ve üç boyutlu sanat*

eserlerinde bu eleman ve ilkelerin ilişkisi, tasarım eleman ve ilkeleri ile biçim ve içerik ilişkisini dikkate alan özgün çalışmalar, olarak belirlenmiştir. Temel Tasarım II dersinin içeriği ise; tasarım eleman ve ilkeleri ile renkli ve üç boyutlu çalışmalar, tasarımın görselleştirilebilmesi için farklı teknikler, farklı tekniklerde renk bilgisi ile ilgili uygulama çalışmaları, farklı malzemelerle (kâğıt, mukavva, alçı, kil, ahşap, v.b.) üç boyutlu uygulamalar, şeklindedir.

Temel tasarım, birçok ülkede görsel sanatlar ile ilgili çeşitli programlarda *Basic Design* adıyla yer almaktadır. Turani'ye (1998:21) göre; Basic Design; çizgi, nokta, hacim, yüzey ve renk olarak malzemelerin bünyesine uygun kompozisyon amaçlı araştırma, yaratıcı ve biçimlendirici çalışma ve malzemelerin imkânlarını araştırarak yapılabilecek sonsuz biçimlendirme ve düzen çalışmaları olarak tanımlanmaktadır. Bu sözcük ilk kez Bauhaus okulundaki öğretmenlerin araştırmalarından doğmuştur. Bugün Batı'da ve Türkiye'de sanatçıların yetişmesinde çok önerilen bir derstir.

Gümrah'a (2002:227) göre; Almanya'da 1919'da Walter Groups tarafından kurulan ilk Bauhaus okulunun programında; okulun görevi "sanatsal yetisi olan insanları; yaratıcı şekillendirmeyi başaracak mimar, ressam ve el sanatçısını uygulamalı yetiştirme biçimi" olarak belirlemiştir. Bauhaus'un görsel sanatlar eğitimine getirdiği temel yenilik "Basic Design" eğitimidir. Diğer temel anlayış ise, tekniği ve teknolojiyi bilmek, el sanatları tekniğini bilmek ve fiilen uygulayıcı olmaktır.

Temel tasarım eğitimi Türkiye'de ve dünyada farklı dönemlerde farklı adları almış olsa da amacı ve uygulama biçimleri çok fazla değişmemiştir. Her derste olduğu gibi, eğitimcinin kişisel davranış ve tutumlarına ya da beğenilerine göre çalışma biçimleri değişmiş olsa da dersin amacı bellidir. Yukarıda da belirtildiği gibi dersin temel amacı görsel tasarımın eleman ve ilkelerini başka bir deyişle görsel okuryazarlığı bireye kazandırmaktır.

Temel tasarım dersini, amaçlarına ulaştırmak için teknolojiden soyut düşünmek imkânsız gibidir. Bu dersin amacına ulaşmasında birçok tekniğe başvurulur. Başvurulan teknikler çoğunlukla o dönemin teknik imkânlarıyla başka bir deyişle teknolojisi ile yakından ilişkilidir. Bir dönem el yordamıyla yapılan baskı bir sonraki dönemde mekanik yolla çalışan makine ile başka bir dönemde ise dijital baskı ile yapılmış olabilir. Burada amaç aynıdır, ama teknik zamana göre değişmiştir. En kısa söylem ile temel tasarım, teknolojiyi yakından takip etmek ve kullanmak durumundadır.

Sanat, Bilim ve Teknoloji

Sanat, var olduğundan beri teknoloji ile iç içedir ve varlığını teknolojiye paralel olarak sürdürmektedir. Mağara devrinde kayalara bizon veya mamut resmi çizen insanlar da o dönemin teknolojisini kullanmışlardır. O dönemde teknoloji denen bir kavramdan habersiz olsalar bile zamanın olanaklarından doğan teknolojiyi kullanmışlardır. Çünkü sanatçılar, aletler ve malzemeler kullanmak zorundadırlar. Robinson'a (2003:197) göre; bir sanatçının elinde, herhangi bir malzeme ya da alet sanat yapıtına dönüşebilir.

Dolma kalem ya da bilgisayar, doğru ellerde üstün bir edebiyat yapıtına dönüşebilir. Yani alet bazen sanat yapıtını üreten temel unsur olabilir. Örneğin, kamera ya da fotoğraf makinesi bir sanatçının elinde sanat üretebilir. 20. yüzyılda fotoğraf, kendi başına bir sanat dalı olarak gelişmeye başladığında böyle bir durum ortaya çıktı. Bu süreçte, fotoğraf, görsel sanatlar için bir tehdit değil, özgürleştirici bir öge olarak değerlendirilmeye başlandı. Ressamlar, tarif etme, belgeleme görevinden kurtulmuş olarak, kişisel duyguların ifade edilmesinden, soyut ya da kavramsal sanat aracılığıyla görsel biçimin sınırlarını genişletmeye kadar yeni olasılıkları araştırdılar.

Sanatta teknik sorunu sanat dilinin öğrenilip anlaşılması için bir gereklilik gösterir. Ama teorik alanda teknikleri uygulayacakmış gibi öğrenmek yeterli değildir. Yani kısaca, malzeme ve tekniklerin sanatların ifade ettikleri dünya görüşlerinin farklılığını anlatmaya ne derece yaradıkları asıl sorundur. Yoksa malzeme ve tekniklerin uygulama reçetesi gibi alt alta listesini, dökümünü yapmak tarihsel olayları peş peşe sıralayıp anlamlarını kavramayan tarihçiliğe benzer (Tansuğ, 1988:45). Teknik bir anlamda sanata teknolojiyi yansıtmak olarak görülebilir. Sanatta teknik sorunu kavramının bir sonraki basamağı sanatta teknoloji sorunudur. Sanatın olduğu yerde teknikten ve teknolojiden bahsetmemek imkânsız gibidir.

Almanya'nın gelişiminde önemli bir yeri olan Bauhaus okulunun kurucularından Walter Gropius, sanat ve teknoloji ilişkisini şöyle açıklamaktadır; “*El işçiliğinden endüstriye geçiş, kişisel tecrübeden kolektif deneyime geçiş demektir*” (Tepecik, 2002:13). Güncel teknolojiyi sanata uygulayan bu anlayış ile Bauhaus Okul dönemin sanat anlayışını elinde tutmuştur ve günümüz sanat anlayışını da önemli ölçüde etkilemiştir.

Sanat dünyasında teknoloji ancak sanatçının elinde anlam kazanır ve sanata dönüşebilir. Genç'e (1988:100) göre; örneğin, anlatım düzeyinde, görsel imgeleri kaydeden ve aktaran aygıtların her türü, dünyanın herhangi bir yerindeki insanlık sorununu paylaşmamızı önerebilmektedir. Ama aynı alıcı aygıtlar bizi, ne olduğunu bilemediğimiz, nasıl oluştuklarına vakıf olamadığımız, standart ve hazır imgeler dünyasına sürüklemektedir. Önceden hazırlanmış, çerçevesi çizilmiş imge, insan düşüncesini de aynı çerçeveler içinde kalmaya zorlamakta, insan yaratıcılığını aynı ölçüde engellemektedir. Bu imgeler çoğu zaman belleğimize, bilinçaltımıza yerleşen davetsiz misafirler gibidir.

Bir akıl ve duygu varlığı olan insan, başlangıçtan bu yana, var oluşunu günlük yaşamın pratiği ile sanatın ortak paydası altında toplamıştır. İnsanoğlunun taşı sivrilerek öldürücü bir silah yapması, avlamak istediği hayvanın resmini mağara duvarına çizip boyaması; sanatı, büyü aracı yaparak silah gibi kullanması ya da hayvana kurulmuş bir kapan olarak görmesi, varlığını sürdürme amacı güdüyordu. Hangi biçimde olursa olsun insan, tüm yetilerini, düşüncesini, duyularını ve istencini, gerçeğin karmaşık gizemliliğini sezme, doğru yargıya varmak; doğaya egemen olarak onu daha yaşanır duruma getirmek amacına yöneltmiştir. İçinde yaşadığı doğal çevrenin sorunlarını anlayabilmek ve varlığını sürdürebilmek için sıkça sanata sığınan

ilkel insanın, kendi bilgi ve teknolojik evrenini yaratırken beslendiği kaynak sanat olmuştur (Gençaydın, 1988:103). Görüldüğü gibi, sanat ile teknoloji ilişkisi yüzeysel bir ilişkinin çok ötesindedir. Altınkaş'a (2008:253) göre; teknoloji ve kimya her ne kadar resim ile ilgili kavramlar gibi görünmese de aslında teknolojik gelişmeler ve yeni kimyasal buluşlar resim sanatını da yakından ilgilendirmektedir. Uygulama sırasında boyalarda yapılan yeni değişiklikler, yeni boya çeşitleri kimya alanının konusu olsa da resim dersinde yeni çıkan boya ve malzemelerin tanınması ve kullanılmalarının öğrenilmesi çok büyük önem taşır. Bilgisayar da aynı şekilde resim dersine uzak gibi görünmekte fakat çağımız sanatında artık bilgisayar ile yapılan işler de sergi salonlarını süslemektedir.

Bilim nasıl olduğu ile ilgilenirken, sanat nasıl olması gerektiği ile ilgilenir (Özgültekin, 1988:156). Ayrıca sanat bilgiyi, bilgi teknolojiyi üretmekte, teknoloji de üretilen bilginin olgunlaşmasını ve bilginin yaygınlaşmasını sağlamaktadır (Atan, 2004:64). Sanat ve bilimdeki yaratıcı işlemler benzerdir ve sanata katılma bilimdeki performansı da yükseltebilir. Bu bakımdan görsel sanatlardaki performansın bilimsel keşif ve teknolojik icatlardaki psikolojik etkenleri de aydınlatması bakımından ayrıca önem taşımaktadır (Gürer, 1988:124). Görülüyor ki sanat, bilim ve teknoloji arasında sıkı ve karşılıklı bir ilişki vardır.

Teknoloji sanatı etkilerken dolayısıyla kültürü de etkiler. Teknolojiden soyut bir sanat ve kültür birikimi oluşturmak zamandan soyutlanmış sanat yapmak gibidir. Boydaş'a (2004:6) göre; teknoloji bir milletin çağdaş uygarlık düzeyine çıkmasına yardım eder, sanat ve kültür ise o ulusun bekasını sağlar. Sanat ve kültür bir milleti birleştiren değerler sistemidir. Sanat ve kültür bir milletin egemenlik mührüdür. Fikir, teknoloji, uçak, bilgisayar vb. dışarıdan alınabilir ancak, duygu ve sanat asla alınmaz.

Günümüzde Teknoloji ve Görsel Sanatlar Eğitiminin Geleceği

Sanatın, teknolojiye bağlı geleceği hakkında değişik fikirlere rastlamak mümkündür. Gençaydın'a (1988:109) göre; makine ve endüstri estetiğinin egemen olduğu dünyamızda sanatçının özgün yaratıcılığına her zamankinden daha fazla gereksinim vardır. Yaşanmaz duruma gelmiş olan kent meydanlarının, caddelerin, beton yığı yapıların insancılaştırılması gerektiği artık anlaşılmaya başlanmıştır. Sanatsal duyarlıktan uzak bir teknoloji dünyası belki daha çok gelişerek endüstriye daha yararlı olabilir ama giderek sevimsizleşerek insanlıktan uzaklaşabilir.

Kimilerine göre sanatı ve teknolojiyi birleştiren insan unsurudur. Bu iki kavram, insan var oldukça birlikte var olacaktır. Özel'e (2000:148) göre; teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, insanın kendisinin olmadığı sürece sanat deme imkânı olmayacağı için, sanat insanın kendini ifade etmesinin ve bir diğeriyle iletişime geçmesinin muhteşem bir yolu olarak kalacaktır.

Bazılarına göre teknolojik gelişmeler insan psikolojisini bazen olumsuz yönde etkileyebilir. Bu olumsuzluklar modern çağda sanata olan ihtiyacı artırır. Örneğin, Bayav'a (2008:352) göre; sanat eğitimi özünde insan

ruhunu işlemeyi, duyarlı kişilerden oluşmuş çağdaş bir toplum oluşturmayı amaçlar. Kendine güvenli, üretken, yaratıcı, estetik duyguları gelişmiş bireyler oluşturmasından başlayarak bu niteliklere sahip bir toplum ereğindedir. Teknoloji ve fabrikalaşma kişisel yaratımdan yoksunluğu beraberinde getirir. Buyurgan'a (1996:20) göre ise; teknolojik alandaki gelişmeler giderek insanları monotonlaştırmakta, duyarlılıklarını yitirtmektedir. Bilim ve teknikteki ilerlemeler beraberinde insanın ruhsal yönünü etkileyen bir takım aksaklıkları da beraberinde getirmektedir. Burada devreye estetik eğitim girebilmeli ve yaşadığı çevreye duyarlı güzellik kavramının anlamını ve önemini bilen bireylerin yetişmesi hedeflenmelidir.

Teknolojinin sanatı ne yönde etkileyeceği ya da değiştireceği tartışmalıdır. Teknoloji sanatı destekler mi yoksa öldürür mü? Bu sorunun cevabı tartışılabilir, ancak tartışılmayacak bir şey vardır ki o da; teknolojinin sanatı olumlu ya da olumsuz mutlaka bir şekilde değiştirdiğidir. Sanat tarihine bakıldığında bunun somut örnekleri görülebilir.

İnsanlar içinde yaşadıkları bilimsel teknolojik yaşam düzenini bütün başkaldırmalarına, isyanlarına rağmen benimsemiş durumda görünmektedirler. Bu durum, yaşamın koşullarına uygun bir eğilimde, doğal olarak plastik sanatlara da yerleşmeye başlamıştır. Pop-art denilen sanat akımı, hayallerle yetinmekten vazgeçerek, tasvir etmek istediği nesnelere gerçeklerini sanata malzeme olarak sokmaktadır (Ersoy, 2002:1124). Bunun örnekleri Pop-art ile birlikte birçok akımda görülmüştür.

Sanatın teknoloji karşısında aldığı tavır, İtalyan Fütüristlerin onu yüceltmesinden, Marcel Duchamp ve Francis Picabia gibi Dada sanatçılarının hicivli yergilerine kadar geniş bir yelpazede çeşitlilik gösterir. Sanatçıların farklı sanat, bilim ve düşün alanlarıyla kurdukları ortaklıklar, geleneksellik duygusu ve anlayışı taşımayan çalışmalar üretmelerine neden olmuştur. 21.yüzyıl sonrası etrafımızı teknolojik aletlerin kuşattığı ve teknolojik çalışmaların artık hayatımızın her aşamasında karşımıza çıktığı görülmektedir. Sanat da bu ortamla uyum içerisinde varlığını sürdürmektedir (Kara, 2010). Yaşadığımız yüzyılda sanat, teknolojiye bağlı olarak gelişmekte, değişmekte ve çeşitlenmektedir. Yeni sanat alanları doğmakta ve bazı alanlar sanata her zaman olduğundan daha fazla yakınlaşmaktadır.

21. yüzyılın başlarında giderek gelişen iletişim teknolojileri, özellikle sanat gibi medyalar üzerinde kaçınılmaz ve geriye dönüşü olmayan bir etkiye bulunmaktadır. Yeni biçimlerin, katışık ve karışık tekniklerin ortaya çıkışı teknolojinin, bilimin ve sanatın buluştuğu noktada çağdaş söylemlere giderek daha fazla ileti olanakları sağlamaktadır. Teknolojinin olumlu yönü ön plana çıkarılarak kabullenilmesi ve içselleştirilmesi, sanatçının düşünsel temeline dayanan bir dayanıklılık unsuruyla desteklendiğinde ortaya konulan işler, üretim biçimi ve süreci ne olursa olsun, daha güçlü anlam ve mecaz unsurları içermektedir (Ün, 2001). Böylece teknolojinin sanatı olumlu yönde değiştirmesi daha net görülebilmektedir.

Teknolojinin sanatı yönlendirmesinde gelişmiş ülkelerin payı büyüktür. Gelişmiş ülkelerin yönlendirdiği teknoloji sanatı da

yönlendirebilmektedir. Bilim ve teknolojiye geriden takip edilen ülkelerin sanatı da aynı oranda geriden takip edilebilmektedir. Buluç'a (2010) göre; 21. yüzyıla girerken sanayi dönemini tamamlayarak, bir devrimle yeni bir dönem başlatan uluslar, içinde buldukları devri değişik bir biçimde adlandırmaktadırlar. Kimisi Elektronik Çağ, bir diğeri Siberetik Çağ, bazıları ise Üstün Teknoloji Devri demektirler. Bu aşamada en büyük araştırma yoğunlaşması yeni ve bitmeyen enerji kaynağı bulunması üzerine yapılmaktadır. Sanayi toplumunun gelişmiş üyeleri dönemlerini tamamladıkça modası geçmiş kollarını ileri teknolojiye sahip olmayan, emeğin daha ucuz olduğu gelişmekte olan ülkelere transfer etmektedirler.

Günümüz özellikle göze hitap eden yeni teknolojik araçların kullanımıyla oluşturulan çağımıza özgü estetik değerler ortaya çıkmaktadır. Böylece yeni görsel duyumsamalar ve algı yöntemleri geliştirilmesi gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Özellikle dijital ortamda oluşturulan estetik değerler doğal ortamlardaki görsel değerlerden farklıdır. Dolayısıyla bu değerleri algılama yaklaşımları geleneksel yöntemlerle üretilen değerlere karşı olan yaklaşımlardan farklılık gösterebilmektedir.

Yaşadığımız çağın teknolojisi; yeni görme biçimlerini, yeni algılama yöntemlerini ve yaşamın farklı bakış açılarını da beraberinde getirmektedir. Böyle bir ortamda gelecek kuşak sanatçı ve sanat eğitimcisi yetiştirmek adına eğitim kurumlarına çok önemli görevler düşmektedir.

Temel Tasarım Dersinde Neden Bilgisayar Kullanılmalı?

Günümüzde teknoloji baş döndürücü hızla gelişmektedir. Bu gelişmenin en etkili aracı bilgisayar ve bilgisayar teknolojisidir. Günümüzde bilgisayarın teknolojisinin girmediği hiçbir alan yok gibidir. Temel tasarım eğitimi sanatın alfabesini başka bir deyişle sanatın görsel dilini öğreten en etkili ders olarak teknolojiden soyut düşünülebilir mi? Bu sorunun cevabını isabetli verebilmek için bugünün teknolojisine göre karar vermek de yeterli olmayabilir. Bugün mezun olan öğrencilerin gelecekteki yaklaşık 30-40 yılın görsel sanatlar eğitimcisi olarak mezun edildiği göz önüne alınarak daha doğru düşünceler üretilebilir. Bugünün teknolojik hızına bakılarak, yarının hangi gelişmelere gebe olabileceği az çok kestirilmelidir.

Teknolojinin hızlı gelişmesi, sonuç olarak tasarım kavramını bugün daha anlaşılır hale getirmiştir denebilir. Alakuş'a (2004) göre; tasarım olgusu son yıllarda artık kimliğine kavuşmaya başlayan bir kavram olmaya başlamıştır. Bazı gelişmiş üniversitelerde tasarım ile ilgili bölüm ve anabilim dallarının açılmış olması ve özel tasarım firmalarının daha bilinçli ve verimli çalışmaya başlamış olması, yurdumuzda görsel tasarımı daha popüler hale getirmiştir.

Teknolojinin eğitim ve öğretim ortamına sunduğu en önemli iki değer bilgisayar ve internettir. Bu her iki yapı birlikte düşünüldüğünde okul ve sınıf gibi fiziksel mekân odaklı eğitime alternatif olabilecek pek çok yaklaşımı anlamlı kılmaktadır (Taşpınar&Tuncer, 2008:133). Görsel sanatlar eğitimi de,

görselliği en üst düzeyde kullanan bir alan olarak çağın gereği olan bilgisayara ve dijital ortama hâkim olmak durumundadır.

Bilgisayar, düşünmek için çok hızlı ve çok çeşitli alternatifler sunabilmektedir. Bazen insanoğlunun en etkili olması gereken yer sadece karar verme aşaması olabilmektedir. Çok çeşitli tasarım olanakları sunan bir bilgisayarda neyi nasıl seçip nereye koymak gerektiği kararı vermek bir tasarımcı için yeterli olabilmektedir. Bazen, bir mimari tasarımda nerede neyin kullanılması gerektiğine bile bilgisayar karar verebilmektedir (Fresco, 2007:77). Böylece, bilgisayar sanatta işçilikten çok tasarımın önemli olduğunu vurgulamakta ve sanat erbabını tasarlama da etkin kılmaya yönlendirmektedir.

Şahiner'e (2010) göre; günümüzün sanatçısı, artık bir şey üretmekten çok tasarlayabilen ve belki de bu sürece yaratıcı bir beyin olarak eklenmesi beklenen bir özneye dönüşmüştür. Sanat ise, güzel bir resim ya da heykel yapmanın çok ötesinde, her şeyden önce yüksek bir düşünce düzleminde çalışma, sanat sorunlarını özgün biçimde çözümlenme, küresel ve kültürel olguları kavrama becerisinin somut-soyut bir sonucu olarak tezahür etmektedir.

Bilgisayar teknolojisi yirminci yüzyıl sanatının bir parçası olarak görülebilir. Teknoloji yolu ile öğrenme sanatta yerini daha etkili biçimde alabilecektir (Lasky, 2009:72). Örneğin, günümüz görsel sanat eğitimi programının önemli bir konusu olan müze eğitimi artık bilgisayar ortamına taşınmaktadır. Birçok ülkede sanal müzeler kurulmakta ve eğitim ortamlarında bunlardan faydalanılmaktadır.

Çağdaş dünyanın teknoloji sayesinde tanışmış ve alışmış olduğu kavramlardan biri de değişimdir. Gelişmeler o derece hızlı olmaktadır ki, son model teknolojik aletler kısa bir süre sonra demode olabilmektedir. Bu durum artık insanların bilinçaltında sürekli değişkenliğe karşı sürekli bir uyum süreci başlatmaktadır. Özel'e (2000:144) göre; bundan böyle toplum ve insan eskiden olduğu gibi değişimler arasında uzun süreler beklemek durumunda kalmayacak; aksine değişimi artık sürekli yaşayacak, değişimi adeta genlerinde yeni bir unsur gibi taşımaya başlayacaktır.

Sürekli değişim, eğitimde ve sanatta sürekli yeniklere açık öğrenci ve öğretmen tipini oluşturmak zorundadır. Günümüzde; sürekli teknolojik değişim, sürekli yarının teknolojisine hazır öğrenci, öğretmen ve eğitim felsefesi kabullenilmek zorundadır. Ayrıca, Gardner'in (1999:205) şu sözü de unutulmamalıdır: "Eğitsel amaç ve araçlarla ilgili temel tartışmalar, son teknolojik buluşlara bağımlı olmamalıdır".

SONUÇ

Günümüzde teknolojiye ve sanatta yer alan gelişmeler arasında bir paralellik göze çarpmaktadır. Özellikle bilişim teknolojisinde yer alan gelişmeler sanat dünyasında köklü değişimlere yol açmaktadır. Bazı düşünürlerin "teknoloji zamanla sanatı yok edecek" öngörüsünün aksine teknoloji sanatı yenilemekte, ön plana çıkarmakta ve insanı ondan kaçamaz hale getirmektedir.

Gelecek kuşaklara sanatın gerekliliğini ve anlamını açıklayacak olan kişiler, hiç kuşkusuz geleceğin görsel sanatlar eğitimcileri olacak olan şimdinin resim-iş öğretmenliği öğrencileridir. Geleceğin görsel sanatlar eğitimcilerinin hızla değişen bilgisayar teknolojisine ayak uydurabilmesi için şimdiki teknolojiyi çok iyi kavramış olmaları gerekir. Şimdi iyi bir temel kurulmazsa mesleğe başlayan görsel sanatlar eğitimcileri yenilikleri takip edemeyecektir. Bu durumda ise öğretmen öğrenen, öğrenci ise öğreten durumuna düşebilecektir.

Sanatla ilgili eğitim veren tüm kurumlarda en önemli ve gerekli ders *temel tasarım* dersidir. Temel tasarım eğitimi içinde görsel sanatların alfabetisi olan sanatın ilke ve elemanları öğrenciyi kazandırılmaya çalışılır. Öğrenciler,, bu görsel tasarım ilke ve elemanları kavrayabildiği ölçüde sanatsal okuryazarlık kazanır, sanat olanla sanat olmayanı ayırt eder ve “Sanat nedir?” sorusuna cevap bulur. Günümüz temel tasarım derslerinde çoğunlukla eskiden beri süregelen yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Ders süresini sanatın ilke ve elemanlarını kavramaya harcaması gereken öğrenciler, zamanının çoğunu yöntem ve tekniklere harcamaktadır. Oysa bu ders bilgisayar ortamında verilirse yöntem ve tekniklere harcanan zaman öğrencinin bilgisayar ortamında çok sayıda ve çok farklı imkânlarla çalışmalar yapmasına olanak sağlayabilecektir.

Çoğu zaman teknoloji, sanatsal etkinliklere, sanatsal tekniklere dolayısıyla sanat dünyasına yön vermiştir. Bunlara en tipik örnek olarak fotoğraf makinesinin icadı gösterilebilir. Fotoğraf makinesinin icadıyla hem sanatın gidişatı köklü değişikliklere uğradı hem de fotoğraf sanatı diye yeni bir sanat dalı doğdu. Özellikle 1960’dan sonra teknolojinin sanata etkisi iyice belirginleşti ve bunun yanı sıra teknoloji odaklı olan video sanatı doğdu. Günümüzde ise, bilgisayar teknolojisine odaklı dijital sanatın doğmakta ve gelişmekte olduğu görülmektedir. Dijital sanat günümüzde kendi dünyasında gelişmekte ve etkinlikler yapmaktadır ancak, gelecekte bu sanat anlayışının tüm sanat dallarını etkisi altına alacağı söylenebilir. Eyuboğlu’nun (1986:164) belirttiği gibi “*Fotoğrafın icadı ve korkunç bir hızla gelişmesi günümüzün ressamına yepyeni ufuklar açtı. Fotoğraf, ressamın bir elinden ekmeğini alırken, öteki eline ekmekten çok daha kıymetli ama yepyeni alışılmadık bir hediye bıraktı: Dünyamızı yepyeni açılardan inceleyebilme gücü...*”

Çağımızda hızla gelişen teknolojiye bağlı olarak sanat dünyasında hem düşünce planında hem uygulama planında hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Teknolojinin en etkili araçlarından biri olan bilgisayara bağlı olarak yepyeni sanat dalları ve sanatsal çalışmalar doğmaktadır. Buna bağlı olarak grafik tasarım gibi bazı alanlarda sanatçı kavramı bilgisayar teknolojisini en iyi kullanan kişi olarak görülebilmektedir. Ya da bu gidişata bakılırsa geleceğin önemli sanatçıları, sanatta bilgisayarı en iyi kullanabilen kişiler olabilecektir. Bilgisayar teknolojisini en üst düzeyde kullanan sanatçılar her geçen gün artmaktadır. Hem sanal ortamlarda hem de galerilerde sergilenen dijital sanat eserleri ve dijital sanat uygulamaları sürekli artmaktadır.

Geleceğin görsel sanatlar eğitimcisi olarak yetiştirilen öğrenciler geleceğin teknolojisine de hazır olarak yetiştirilmelidir. Bunun için öğrencilerin günümüz teknolojisini en iyi şekilde ve en son gelişmelerden haberdar olarak tanımaları gerekmektedir. Öğrencilerin sanatla ilgili olarak teknolojiyi kullanabilecekleri en önemli derslerden biri temel tasarım eğitimidir. Temel tasarım eğitimi sürecinde öğrenciler, çoğunlukla bilgisayar teknolojisi ile çalışmalı ve gelecekteki değişimlere hazır olarak yetiştirilmelidir. Öğrenciler, hem dünyada yapılan çalışmalarını takip etmeli hem de kendi çalışmalarını sergilemeli ve dünyada yapılan çalışmalarla karşılaştırmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alakuş, A.O. (2004). Teknolojik Gelişmişlik Ortamında Görsel Tasarımcıların Toplum Eğitimine Katkısı, *IETC*, URL:<http://www.ietc.net/index.php?page=search&title=&abstract=&keyword=&author=alaku%FE&Type=Search> adresinden 8 Mart 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Altınkaş, C. B. (2008). Sanat Eğitiminde Yeni Bir Alan: Medya Kültürü, 3.Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu (Bildiriler Kitabı) , Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Atan, A. (2000). *Bilgi Çağına Sanat Eğitimi*, Bilgi Çağı ve Sanat (6.Ulusal Sanat Sempozyumu). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları: 8
- Atan, A. (2004). *Verimli Bir Sanat Eğitimi İçin Plastik Sanat Eğitimi Bölümü*. II. Sanat Eğitimi Sempozyumu (Bildiriler Kitabı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Bayav, D. (2008). Sanat Eğitimiyle Gelişen Uyumlu Kişilik, Azalan Şiddet Eğilimi, 3.Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu (Bildiriler Kitabı) , Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Boydaz, N. (2004). *Ancak Birbirlerine Yaslanan İki Zayıf Bir Güç Oluşturur*, II. Sanat Eğitimi Sempozyumu (Bildiriler Kitabı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Buluç, R. (2010). Teknoloji ve Sanat Üzerine Araştırma ve Düşünceler, URL:<http://www.ragipbuluc.com/yazilanlar/teknolojivesanat.html> adresinden 5 Şubat 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Buyurgan, S. (1996). Estetik Çevre Oluşumunda Sanat Eğitiminin Önemi, *Milli Eğitim*, 131.
- Ersoy, A. (2002). *Sanat Kavramlarına Giriş*. İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık
- Eyüboğlu, B.R. (1986). *Resme Başlarken*. Ankara: Olgaç Basımevi
- Fowler, C. (2010). *Every Child Needs The Arts*. URL:http://www.newhorizons.org/future/Creating_the_Future/crfut_fowler.html adresinden 8 Ocak 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Fresco, J. (2007). *Designing The Future*, USA: The Venus Project, Inc. URL:<http://thezeitgeistmovement.com/A-DesigningtheFutureE-BOOK-small.pdf> adresinden 5 Şubat 2004 tarihinde indirilmiştir.
- Gardner, H. (1999). *Çoklu Zekâ: Görüşmeler ve Makaleler* (Ed. Clinton J. Vickers, Çev: Meral Tüzel), İstanbul: BZD Yayıncılık.
- Genç, A. (1988). *Makine Uyarlığı ve Plastik Sanatlar*, Çağdaş Teknoloji ve Sanat (II. Ulusal Sanat Sempozyumu). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları:8.
- Gençaydın, Z. (1988). *Teknoloji Toplumunda Sanat ve Sanatçı*, Çağdaş Teknoloji ve Sanat (II. Ulusal Sanat Sempozyumu). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları: 8.
- Gümrah, H (2002). *Sanat Eğitimcisi Yetiştirmede Temel Sanat Eğitimi Dersinin Yeri ve Önemi*, Sanat Eğitimi Sempozyumu (Bildiriler Kitabı). Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası
- Gürer, L K. (1988). *Çağdaş Teknoloji ve Sanat* (II. Ulusal Sanat Sempozyumu). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları: 8

- Kara, D. (2010). Genç Sanatçıların Teknoloji Hayranlığı ve Geleceğin Sanatına Dair İpuçları, [URL:http://www.asanat.com.tr/makalegoster.asp?id=52](http://www.asanat.com.tr/makalegoster.asp?id=52) adresinden 5 Şubat 2004 tarihinde indirilmiştir.
- Lasky, D. (2009). Learning From Objects: A Future For 21.Century Urban Arts Education, *Perspectives On Urban Education*, 72–76, [Online]: Retrieved on 6-February-2010, at URL: <http://www.urbanedjournal.org/AAA%20Commentaries/Current%20PDFs/PUE-Fall2009-V6I2-pp72-76.pdf>
- Özel, A. (2000). *Sanatın Bilim Kurgusu mu Bilim Kurgunun Sanatı mı?* Bilgi Çağı ve Sanat (6.Ulusal Sanat Sempozyumu). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları: 8.
- Özgültekin, B. (1988). *Sanat Formunun Potansiyel Karakterine Medien Teknolojik Etkiler, Çağdaş Teknoloji ve Sanat (II. Ulusal Sanat Sempozyumu)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları: 8.
- Özsoy, V. (2006). *Yöntem ve Teknikleriyle Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*, Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları–4.
- Robinson, K. (2003). *Yaratıcılık Aklın Sınırlarını Aşmak*, İstanbul: Kitap Yayınevi
- Şahiner, R. (2010).Yeni Bir Binyılın Eşiğinde Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi Üzerine, [URL:http://www.rifatsahiner.com/makaleler/yenibin.pdf](http://www.rifatsahiner.com/makaleler/yenibin.pdf) adresinden 5 Şubat 2004 tarihinde indirilmiştir.
- Tansuğ, S. (1988). *Sanatın Görsel Dili*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Taşpınar, M & Tuncer, M. (2008). Sanal Ortamda Eğitim ve Öğretimin Geleceği ve Olası Sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi / Cilt: X, Sayı 1, 125–144*.
- Tepecik, A. (2002). *Grafik Sanatlar*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Turanı, A. (1998). *Sanat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ün, T. (2001). Teknoloji ve Sanat, Retrieved [5.02.2010] from [URL:http://www.tahirun.net/artic/tekno.htm](http://www.tahirun.net/artic/tekno.htm) adresinden 5 Şubat 2010 tarihinde indirilmiştir.
- YÖK,(2010).http://www.yok.gov.tr/component/option.com_docman/task.cat_view/gid.134/Item.id.215/lang.tr_TR/ adresinden 3 Şubat 2010 tarihinde indirilmiştir.